
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

תיאוריות של הלאומיות והלאומיות היהודית המודרנית - 13745

תאריך עדכון אחרון 04-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' דימיטרי שומסקי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: dimitry.shumsky@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס יידונו התיאוריות העיקריות של הלאומיות, וכן ההיסטוריוגרפיה הקיימת על הלאומיות היהודית המודרנית. הדגש המיוחד יושם על ניתוח זיקותיו של חקר הלאומיות היהודית והציונות לדיונים התיאורטיים הכלליים על הלאומים והלאומיות המודרנית.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לעמוד על מידת תרומתו של הדיון התיאורטי על הלאומיות להבנת מקורותיה ותכניה של הלאומיות היהודית המודרנית; לנתח באורח ביקורתי את מכלול ההיסטוריוגרפיה הקיימת על תולדות הלאומיות והציונות; לערוך מחקרים השוואתיים בין הקשרי צמיחתה של הלאומיות היהודית המודרנית ובין מקרי חקר של התנועות הלאומיות הלא-יהודיות במרחבי התהוותה של הלאומיות היהודית

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

לאומים ולאומיות - הגדרות ומושגי יסוד; הלאומיות כ"משאל עם יומיומי"; הנס קוהן ודיכטומיית הלאומיות האזרחית והלאומיות האתנית; הגישה הפרימורדיאלית בחקר הלאומיות; הגישה המודרניסטית בחקר הלאומיות; הגישה האתנו-סמלית בחקר הלאומיות; ביקורת דיכטומיית "הלאומיות האזרחית מול הלאומיות האתנית"; לאומיות ומדינת הלאום: בחינה מחדש; מתיאוריה להיסטוריה: תולדות הלאומים והלאומיות באירופה על פי מירוסלב הרוך (Hroch); "העבר הקרוב" של הלאומיות המודרנית; "האסכולה הירושלמית"; הגישה האתנו-סמלית בחקר הלאומיות ביישומה על מקרה הציונות; שלמה זנד ומבקריו; ישראל ברטל ו"העבר הקרוב" של הלאומיות היהודית המודרנית; פיסנקר, הרצל, וראשית הציונות המדינית

חומר חובה לקריאה:

Renan, Ernest. "What is a nation?", in Homi K. Bhabha (ed.), *Nation and Narration* (London: Routledge, 1990), pp. 8-22;
Kohn, Hans. *The Idea of Nationalism: A Study in Its Origins and Background* (New

- York: Collier Books, 1944), pp. 3-24, 329-334, 572-576;
- Connor, Walker. "Nation is a nation, is a state, is an ethnic group is a...". *Ethnic and Racial Studies* 1 (4, October 1978): 377-400;
- גלנר, ארנסט. לאומים ולאומיות (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ד), עמ' 15-23; 38-74; אנדרסון, בנדיקט. קהילות מדומיינות: הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ט), עמ' 31-68; הובסבאום, אריק. לאומיות ולאומים מאז עידן המהפכה (תל אביב: רסלינג, 2006), עמ' 25-69;
- Smith, Anthony D. *The Ethnic Origins of Nations* (Oxford: Basil Blackwell, 1986), pp. 6-18, 129-152
- Brubaker, Rogers. "The Manichean Myth: Rethinking the Distinction between "Civic" and "Ethnic" Nationalism," in *Nation and National Identity: The European Experience in Perspective* (Zurich: Ruegger, 1999), pp. 55-71.
- Keating, Michael. *Plurinational Democracy: Stateless Nations in a Post-Sovereignty Era* (New York: Oxford University Press, 2001), pp. 1-28.
- Hroch, Miroslav. "From National Movement to the Fully-Formed Nation: The Nation Building Process in Europe", in *Becoming National: A Reader* (New York and Oxford: Oxford University Press, 1996), pp. 60-77
- Burgess, J. Peter, and Jens Jonas Hyvik. "Ambivalent Patriotism: Jacob Aall and the Dano-Norwegian Identity Before 1814." *Nations and Nationalism* 10 (4, 2004): 619-637.
- דינבורג, בן-ציון. ספר הציונות, כרך א' (תל-אביב: דביר, תרצ"ט), עמ' 71-95. כ"ץ, יעקב. "לבירור המושג "מבשרי הציונות"". שיבת ציון א' (תש"י), עמ' 91-105. אטינגר, שמואל. "ייחודה של התנועה הלאומית היהודית", בתוך אידיאולוגיה ומדיניות ציונית, בעריכת ב"צ יהושע וא' קידר (ירושלים: מרכז זלמן שזר, תשל"ח), עמ' 9-20.
- שמעוני, גדעון. "הלאומיות היהודית כלאומיות אתנית", בתוך לאומיות ופוליטיקה יהודית: פרספקטיבות חדשות, בעריכת יהודה ריינהרץ, יוסף שלמון וגדעון שמעוני (ירושלים ובוסטון: מרכז זלמן שזר ומכון טאובר, תשנ"ז), עמ' 81-92.
- זנד, שלמה. מתי ואיך הומצא העם היהודי? (תל אביב: רסלינג, 2008), עמ' 24-32, 185-237. ברטל, ישראל. "המצאת ההמצאה". ציון עו (ד', תשע"א): 509-521; פנסלר, דרק יונתן. "מתי ואיך הומצא העם היהודי וקץ ההיסטוריה החדשה". ציון עו (ד', תשע"א): 522-531.
- Hroch, Miroslav. "Zionism as European National Movement". *Jewish Studies* 38 (1998): 73-81.
- ברטל, ישראל. "תגובות למודרנה במזרח-אירופה - השכלה, אורתודוקסיה, לאומיות", בתוך ישראל ברטל, קוזק ובדווי: "עם" ו"ארץ" בלאומיות היהודית (תל אביב: עם עובד, תשס"ז), עמ' 17-29; ברטל, ישראל. "חקלאות יהודית בשלוש יבשות: ביל"ו, יפה נהר ועם עולם", בתוך י' ברטל, לתקן עם: נאורות ולאומיות במזרח אירופה, ירושלים תשע"ג, עמ' 301-314;
- ברטל, ישראל. "קוזק ובדווי - עולם הדימויים הלאומי החדש", בתוך י' ברטל, קוזק ובדווי: "עם" ו"ארץ" בלאומיות היהודית, תל אביב תשס"ז, עמ' 68-79.
- פינסקר, יהודה לייב. אבטואימנציפציה. תרגם מגרמנית אחד העם (תל-אביב: דביר, תש"ט), עמ' 3-27.
- הרצל, בנימין זאב. מדינת היהודים: ניסיון לפתרון מודרני של שאלת היהודים (ירושלים: הספרייה הציונית, תשל"ג), עמ' 7-25, 49-57, 66-71.

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 80 %
השתתפות פעילה / עבודת צוות 20 %

מידע נוסף / הערות: